UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

D Ante A

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

incipit: vt aſcendo aſpicio. Quãdo autem cõuertat̃ in alias litteras dictũ eſt in ad.

D Ante A

Dacia per c. regio in Scythia quã q̃dã Thracię partem: quidã contermina dicunt. Alij ꝓuinciã citra et vltra Iſtrum eſſe autumant. Hęc vt Ptole. ſcribit a ſeptentrione parte Sarmatię a carpato mõte: a meridie danubio t̃minat̃: quã nõnulli valachiã magnã eſſe voluerunt. Cuius populi Daci ⁊ dace dicuntur: qui olim Strab. teſte daui appellati ſunt. Ex q̃ apud athenięſes dauorũ noia ſeruilia plurimũ abũdabãt. Hinc factũ ẽ vt in comedijs ſerui introducant̃ daui nominati qui alio noie Gethe dicti ſunt.

Dacicus dictus eſt qui daciam vicit: ſicut a germania germanicus. Iuue. Cũ lance beata Dacicus ⁊ ſcripto radiat germanicus auro.

Dactylus penul. cor. a latinis d̃r digitus. Ad cuius ſimilitudinẽ metri pes vocatur. Itẽ dactili caryce: id eſt fructus palmę. Apitius. Et croci dragme ſingule dactylorũ oſſibus torridis quinq; his deniq; dactylis nũc mollitis eſt. Eſt ⁊ dactylus vuę genus in longum porrectę. A Columella Dactylides dicũt̃ vuę a digitali gracilitate.

Dęmon latine ſciens d̃r. Aug. lib. ix. de ci. dei. Dęmones dicunt̃: qm̃ grecũ vocabulũ ob ſciẽtiã nominati. Noſtre religionis hoies appellant ſpiritus: in cęlo a deo creatos: q̃ de cęlo deiecti partim in terrę infimo: partim in hoc aerę damnati ſunt. Hinc Eudemon et Cacodemon ꝓ bono ⁊ malo dęmone. Dęmon etiã animus humanus in corpore ſitus vocat̃.

Dęmoniũ idẽ qđ dęmon. Dęmonioſus ⁊ dęmoniac⁹ qui a dęmone poſſidet̃. Unde de apoſtolo Thoma ſcribit̃ ꝙ dęmonioſi liberabant̃.

Dedalus penul. cor. dici poteſt ingenioſus. Quo nomine dictus eſt athenięſis faber ęgregius Icari pater qui ſerram aſciam perpendiculũ terebrã glutinũ lithotoltam inuenit: malumq; ⁊ antemnam naui impoſuit. Hic accuſatus ꝙ perdicam ſororis filiũ interemiſſet: iudicij metu in cretam fugit: vbi Labyrinthum fabricauit vbi Minotaurus includeret̃ opus portentiſſimũ humani ingenij. Dictus Dedalus (vt quidã exiſtimant) απο του δαιδαλλειν: quod eſt variare. Alij hoc verbũ a dedalo deriuatum putant: ob multiplex variumq; ingenium hominis: propter quod gręci δαιδαλον varium dicunt. Et Lucre. terram ob rerum artificiorumq; varietatẽ dedalam nominãt. Aennius ſimili modo Mineruã. Virg. Circen. Plaut. Logodedalos vocauit qui dolũ colunt ſermonis ornatu.

Dedala neutro genere vrbs lycię: a monte lycię: ſeu a dedalo ibi ſepulto quum eum coluber aquaticus ex amne Nino in paludem quã dedalus commeabat egreſſus momordiſſet.

Dalmacia regio Illyrica contermina liburnię verſus occaſum a qua dalmatę dicti ſũt populi: qui vt apianus ſcribit: domiti ab Auguſto fuere. In ea Iadera ciuitas inſignis rerũ abũdãtia ⁊ Raguſiũ olim epidaurus dicta. Hinc dalmaticus a. um. Suet. Extrema bella duo per ſe geſſit: dalmaticũ adoleſcens adhuc et cantabricum.

Dama genus caprę ſyluestris tam maſ. q̃ fę. generis. Virg. Cũ canibus timidi venient ad pocula damę. Mar. Dente timetur aper: defendũt cornua ceruũ. Imbelles damę quid niſi preda ſumus. Hui⁹ diminutiuũ eſt damula.

Damaſcus vrbs nobiliſſima ⁊ caput Syrię. Vñ Damaſcena pruna auctore Plinio lib. xv. dicta credũt̃.

Damon nomen phi pytagorici: qui cũ phythia arctiſſimo amicitię vinculo cõſtrictus fuit.

Damocles nomẽ ꝓpriũ vni⁹ ex aſſentatorib⁹ Dionyſij.

Damoetas cũ diph. ę. nomen paſtoris de quo Virg. in Buc. Dic mihi Dameta ⁊c̃.

Damnũ ⁊ damnatio a demptione: q̃ſi diminutione cũ minus de re factũ eſt: q̃ quãti ↄſtat. Hinc dãnoſus a. um. Col. lib. j. Quod ⁊ ſi per partes nõnunq; dãnoſum eſt: in ſumma tñ cõpendioſum.

Damno as. damno afficio. Unde indemnis qui nullo afficitur damno. Sed cum de peccato vel de peccati pęna agit̃ quãdoq; ablatiuo: quãdoq; genitiuo iungitur. Cice. lib. iiij. ad Herẽ. Maiores noſtri ſi quã vnius peccatũ mulierem damnabãt: ſimplici iudicio maleficiorum: multorum cõuictam oportebat. Quo pacto? Quoniam quam impudicam iudicarẽt: eam veneficij quoq; damnatam exiſtimabant. Et libro. j. Tuſ. Sed plurimi contra nituntur: animoſq; quaſi capite damnatos morte mulctauit. Quãdo vero nõ apponitur precium vel peccatum pęnaq; peccati accuſatiuo tantum iũgitur: et ſignificat culpo. Hiero. in prefa. pent. Quid igitur damnamus veteres? minime. Sed poſt priorum ſtudia in domo domini qđ poſſumus laboramus. Cic. lib. iiij. Tuſ. Rerũ naturam q̃ errorem damnare voluimus. Interdũ damnare accipitur pro exheredare. Unde e duob⁹ filijs alterũ heredem inſtitutũ: alterũ damnatũ legimus. Interdũ pro cõpellere/obligare ⁊ neceſſitate aſtringere. Terẽ. Tuus eſt dãnatus gnatus: nõ tu. Interdum pro liberare. Virg. Dãnabis tu quoq; votis. Et eſt tranſlatio quaſi vt damnati cõpelluntur maleficijs eorum penas luere: ita tu votis ſupplicũ compelleris eos exaudire. A participio damnatus fit cõpoſitũ indẽnatus: qui indicta cauſa: id eſt non defenſa aut incognita cauſa damnatus eſt. Salu. Hi pmo cepere quẽq; peſſimum ⁊ omnibus inuiſum indẽnatũ necare. Aliqñ indẽnatus dicit̃ non dẽnatus. Liui. lib. ij. Eum indemnatũ in dicta cauſa nõ debere violari. Cõpoſita a damno ſunt condẽno ⁊ ꝓdãno quod eſt ante damno. Liui. lib. iiij. Totã culpã eius tẽporis in predamnatum collegam transferẽtem omnes tribus abſoluerunt.

Dan vicus eſt in quarto a paneade miliario euntibus tyrũ qui vſq; ſic hodie vocat̃: termin⁹ Iudeę ꝓuincię coutra ſeptentrionẽ. De quo ⁊ Iordanis flumen erũpens a loco ſortitus ẽ nomẽ. Ior quippe piſpon id eſt fluuiũ ſiue riuũ hebrei vocant.

Daniſta fęnerator creditor. Plau. Morigerus eſt mihi daniſta qui de me argentũ nõ petit: a dãdo ꝙ det fęnori: vł a greco απο του δανειζειν qđ ẽ mutuare. Daniſticus fęneratorius. Daniſma mutuum vſura.

Danunt qñq; a veteribus dicebat̃ pro dant: et duis ꝓ dederis. Plau. Cui ſe virtutẽ dij danũt lenoniam.

Danubius ⁊ danubium dicitur. Ser. Iſter fluuius eſt ſcythię qui ⁊ danubius noiat̃. Sal. Nomenq; danubiũ habet in iugis germanię montis Sarnobę orit̃ ꝑ innumeras gentes dicit̃ Danubius: vbi Illyricũ attigit Iſter. lx. amnibus acceptis in mare inuoluit̃. Amb. lib. Hex. Danubius de occidentalibus partibus barbarorũ atq; Romanos interſecãs populos donec ponto ipſe condat̃.

Danaus ęgypti frater Argiuorum rex: qui anno egreſſionis populi Iſrael. xxxvij. Sthenelo rege expulſo argos tenuit: ibiq; quinquaginta annos regnauit. Genuit quinquaginta filias: quę belides dictę ſunt. Hę vna nocte viros ſuos ęgypti filios pręter vnam interfecerunt. A Danao fit patronymicũ fęmininũ danaides. Sene. in Hercule. Ut neq; fruſtra Danaides plenas ferunt.

Danae cũ e. ſed non diph. grece Δανάη nomen Acrìſij filię. Aliquando tamẽ diphthongus diuiditur: vt apud Ouidiũ lib. ij. de triſ. Quid danaen danaeſq;

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nurus matremq́ꝫ lyci.

Dapes ſunt magnifici ⁊ oppipari apparatus. Mar. Illa quidē lauta ē: dapibuſq́ꝫ inſtructa ſupbis. Sed nihil omnino te recitante placet. Hinc dapalis cena q̄ diuerſis ⁊ amplis dapibus conſtat. Pli. Pauonē cibi gratia Rome primus occidit orator Hortēſius dapali cena ſacerdotij.

Dapaticus a. um. quod eſt amplū ⁊ magnificū vt negocium dapaticum.

Dapſa apud veteres genus ſacrificij: qđ fiebat: aut hyeme ſeuienti: aut vere a grecis δαψ vocat̄.

Dapſilis penul. correpta: abundans/liberalis. Greci δαψιλεα largum dicunt. Colu. lib. iiij. At ſpionia dapſilis muſto. δαψιλειαν largitatē abūdantiā rerum liberalitatēq́ꝫ. Vn̄ noſtri quoq́ꝫ dapſiles aliqn̄ lautos ⁊ liberales appellant. Plaut. in Aul. Iſtas magnas factiōes dotes dapſiles: nihil moror: id eſt affluentes ⁊ largas. Dapſile aduerbiū abundanter. Suet. in Veſpa. Sed ⁊ cōuiuabat̄ aſſidue: ac ſepius recte ac dapſile.

Daphnis latine laur⁹. Fuit (teſte Seruio) Mercurij filius formoſiſſimus.

Daphne propriū nomen puelle nymphe ⁊ daphne vt docet Stra. nemus apud Antiochenſes. Vide in dictione Epidaphne.

Dardanus nomen electre Iouiſq́ꝫ filij. Qui cum Iaſium fratrem interemiſſet: inde fugiēs ſamothraciam deuenit. Vnde Virgi. His ortus in agris Dardanus Ideas phrygie penetrauit ad vrbes Threiciam q́ꝫ ſamon: que nūc ſamothracia fert̄. Et ab ipſo Dardano dardania regio in phrygia vocata eſt: ⁊ dardanide populi. Hic Erichthoniū genuit q̄ filiū habuit Troem: qui Troiā: que prius dardania appellabat̄: a ſuo noīe vocauit: hic filios habuit Aſſaracū ⁊ Ilū: qui vrbem regiā a ſe Ilion nominauit. Huius filius fuit Laomedon Priami pater.

Darideus nomen regis Perſarū tēpore Tiberij Caij et Claudij imperatorum.

Darius nomen regis perſarū: qui. xxxvj. annos regnauit: cui Xerſis filius ex atoſa Cyri filia ſucceſſit in regno. Hoc nomē habet penul. pro. qm̄ apud grecos ſcribit̄ per ei diphthongum.

Daricus penul. cor. numiſma perſicum darij imagine percuſſum.

Darmentius fluuius Meduallorū ſeſe per cōfragoſa loca in Rhodanū p̄cipitans.

Daſeia denſitas ſpiritus ⁊ ſignū eſt vocalis aſpirate.

Dardanarij dicūtur propole qui omnia preemunt vti demum carius vendant. Dicti a dardano quodā cōtaminatiſſimo ⁊ ꝓ flagitioſiſſimo Mago a quo etiā dardanie artes a Colu. vocantur magice. Eius ſunt verba. At ſi nulla valet medicina repellere peſtem: Dardanie veniunt artes.

Datatim aduerbiū ſignificat in vicē dando. Plau. Tū iſti qui pila ludūt ſerui ſcurrarū datatim in via.

Datarius: qui in poſtulationib⁹ ac litteris manu pontificis maximi ſubſcriptis diem ⁊ locū notat: quibus date ſunt littere. Datarius a. um. quod eſt dandum. Lingua vernacula dadare. Plaut. Eho an nō prius ſalus? Nulla eſt mihi ſalus dataria.

Daunia Apulia: a Dauno Illyrice gentis claro viro: qui eam condidit.

D Ante E

De prepoſitio eſt: que ſeparata modo ſignificat απο Hoc ē a: vel ab: vel ex: vt audiui de patre meo. Mō περι: vt cum dicimus de partibus orationis. περι μηρων τουλογου. Modo propter. Teren. in Eunu. Quātū me amas de fidicina hac. Modo deorſuz ſicut ſus ſurſum. Vnde ſuſq́ꝫ deq́ꝫ fero veteres dicebant. Hoc eſt ſurſum an deorſum res ferat̄: paruifacio. Modo memoratiuā vim habet: vt Cicero ſcripſit de officijs. Modo ſignificat non: vt delūbe: quod eſt nō habens lumbos. Compoſita interdum auctiua eſt: ſiue intenſiua: vt deamo: depravo. Interdum diminutiua: vt decreſco: deferueſco. Interdū priuatiua ſiue negatiua: vt deſperatus: demēs: dedecet. Interdū localem vim obtinet: vt deambulo: deſcendo. Interdū deficientē vim ſui ſimplicis indicat: vt diſco dediſco: tego detego: doceo dedoceo. Interdū eſt honoris exhibitiua: vt defero: deduco. Significat quādoq́ꝫ in totū vel omnino: vt demando. Quādoq́ꝫ aperte ſeu palam: vt demōſtro. Componitur autē cū dictione incipiente ab a. vt deamo: b. vt debacchor: c. vt decerno: d. vt deduco: e. vt deerro: f. vt defero: g. vt deglutio: h. vt dehiſco: i. vt deijcio: l. vt delabor: m. vt demiror: n. vt denudo: o. vt deoſculor: p. vt depellor: q. vt dequtio: r. vt deriuo: s. vt deſudo: t. vt detraho: v. vt deuenio. Patitur tn̄ nonnunq̄ꝫ eliſionē metri gratia: ſicut in deinde et dehinc. Virgi. Oſcula libauit nate dehinc talia fatur: vbi elidit̄ e. et dicimus dehinc.

Dehabeo es. ſignificat non habeo. Hiero. ad Euſto. Ita ille moderat̄ vniuerſa: vt nemo quid poſtulet: nemo dehabeat.

Deamo valde amo: qđ vulgo dr̄ cordialit̄ amo. Ter. in heau. Ne ego ſum fortunatus deamo te Syre.

Deambulo de loco ad locum: vel hinc inde ambulo: vt fit ſalutis vel relaxationis cauſa. Teren. in adel. Deambulare huc libitū eſt. Auguſt. lib. v. con. Ante tribunal deambulabat ſolus.

Deambulatoriū locus in quo deambulamus.

Deartuo as. q̄ſi per artus incido. Plaut. in Cap. Tū igit̄ ego denūciatus deartuat⁹ ſum miſer.

Deauro as. a ſummo vel ad imū auro: vn̄ deauratus.

Debacchari ꝓprie eſt pre ebrietate valde furere. Ter. in adel. Satis debacchatus iam leno es: audi ſi vis nunc: egone debacchatus ſum in te an tu in me? Per tranſlationē vo dicit̄ cū quis ira percitus furit.

Debellare bello vincere vel capere: et ꝓprie debellamus hoīes: expugnamus caſtra/vrbes/naues et huiuſmodi. Pli. lib. vj. Dariū Alexander debellauit.

Debilis ex de ⁊ habilis: q̄ſi parū habilis: hoc eſt male habitudinis. i. infirm⁹. Hinc debilitas: ⁊ debilito as.

Debeo es. debui itum pertinet ad omnia: quibus deuincti ſumus: quod vulgo teneor: ſeu debitor: ſiue obligatus ſum dicitur. Cicero. Planco. Perfice vt ne minus reſpu. tibi q̄ꝫ tu reip. debeas. Idē Seruio Homo ⁊ maximis meis beneficijs deuinctus ⁊ prope omniū qui mihi debere aliqd vident̄ gratiſſimus. Aliquādo debere eſt dare debere. Plau. in Cur. Beatus mihi videor ſubduxi ratiunculā q̄ꝫtū eris mihi ſit: q̄ꝫtumq́ꝫ alieni ſiet: diues ſum ſi nō reddo eis quibus debeo. Salu. Res aūt opportuna videt̄ ꝙ eis priuatim egregia liberalitate publice maximis muneribus grandē pecuniā debeat. Sed cū accipit̄ pro eo qđ vernacula lingua dicimus douere: verbū familiarium eſt: vt tu debes legere.

Debitor ꝓprie dicit̄ is a quo inuito exigi pecunia pōt: inquit Modeſtinus.

Debitio ipſe actus. Cic. Perq̄ꝫ diſſimilis eſt pecunie debitio et gratie: nā qui pecuniā diſſoluit ſtatim non habet id qđ reddidit. Qui autē debet es retinet alienum. Gratiā autē ⁊ qui refert habet: et qui habet in eo ipſo quod habet refert.

Debitū ⁊ participiū ⁊ nomen eſſe poteſt. Qn̄ nomen ſignificat id qđ debet̄: vt oē debitū dimiſi tibi. Qn̄ participiū dr̄ obligatū. Liui. lib. xxij. Cū Romanus plures q̄ꝫ penus recepiſſet: argentūq́ꝫ pro eis debitum ſepe iactatum in ſenatu re quā tunc cōſuluiſſent